

2025.053

Archeologienota Geel Liessel aanpassing

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

1-7-2025

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen te Geel Liessel (provincie Antwerpen), gelegen buiten woon- of recreatiegebied, waarbij de totale oppervlakte van de bodemingrepen meer dan 5000m² bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Deze archeologienota is een aangepaste versie van de reeds in akte genomen archeologienota met ID 17228. Omdat de afbakening van het plangebied en de geplande werken gewijzigd zijn, dient een nieuwe archeologienota opgesteld worden. Hiervoor werd een nieuwe projectcode aangemaakt en werden de plannen en de tekst aangepast aan de nieuwe situatie. Het advies ligt in de lijn van het advies in de initiële archeologienota

Het terrein, 15 791m² groot, heeft een onregelmatige vorm. Aan de noordelijke zijde wordt het plangebied begrensd door de Bell-Telephonelaan, in het oosten door de straat Liessel en in het zuiden door de E313 Antwerpen-Lummen. Het terrein is grotendeels ingenomen door landbouwgrond. In de noordelijke en westelijke hoek bevinden zich bomen. Aan de zuidelijke rand is een klein gebouwtje aanwezig. Aan de oostelijke zijde, buiten het terrein, bevindt zich de woning en tuin Liessel 3.

Het plangebied was lange tijd gelegen in een zeer landelijke regio, ver van omliggende dorpskernen. Op de oudste betrouwbare kaart, de Ferrariskaart uit ca. 1777, is het gehucht Lisel aangeduid, bestaande uit enkele (verspreide) woningen rond het kruispunt van 2 wegen. Errond zijn landbouwgronden aanwezig, verder naar het zuidoosten stroomt de Wimpbeek. Het plangebied is moeilijk exact te situeren omdat de kaart niet exact te georefereren is, maar op basis van vergelijking met de 19de-eeuwse kaarten kan het net ten noordwesten van het voornoemde kruispunt van de 2 wegen gelokaliseerd worden. Het terrein lijkt grotendeels in gebruik als landbouwgrond; ten westen en noordoosten zijn 2 erven aangeduid, maar het is niet duidelijk of deze binnen de grenzen van het plangebied vallen. De meer correcte Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) toont meer detail over de ligging in het gehucht Lieselt: de weg net ten zuiden van het terrein lijkt deels binnen het plangebied te vallen; een gebouw langs deze weg valt vermoedelijk net buiten het terrein. Het plangebied zelf is onbebouwd. De iets latere kaart van Vandermaelen toont een gelijkaardige situatie, net als de topografische kaarten van de 2de helft van de 19de en de eerste helft van de 20ste eeuw. Op de kaart van 1929-1945 wordt een landweg aangeduid die doorheen de noordelijke hoek van het terrein loopt (de wegel komt overeen met een huidige perceelsgrens). Op de luchtfoto van 1971 is de situatie drastisch gewijzigd: de E313 en de Bell-Telephonelaan zijn aangelegd, waardoor de straat die ten zuiden van het terrein (en deels erop) liep is gesupprimeerd, net als het gebouw dat net buiten de grenzen van het terrein langs deze zuidelijke weg was gelegen. Het terrein lijkt volledig in gebruik als landbouwgrond; deze situatie blijft onveranderd tot op de dag van vandaag, waarbij wel nog een bosje in het noorden en westen tot ontwikkeling kwam.

Geel ligt in de Kempense vlakte op een dekzandrug ten noorden van de samenvloeiing van de Molse Nete en Grote Nete. Deze dekzandrug is zuidwest-noordoost georiënteerd en loopt in het westen

door naar Olen, in het oosten naar Mol. Het plangebied bevindt zich aan de zuidelijke flank van deze dekzandrug, op iets lagere gronden. Het valt duidelijk op dat de strook tussen het Albertkanaal en de E313 kunstmatig opgehoogd werd en dat het plangebied nog op de normale hoogte gelegen is. Dit wil zeggen dat de bodemopbouw hier enigszins ongeroerd zal zijn, terwijl de gronden ten noorden reeds onderhevig zijn geweest aan de uitbreidingen van de bedrijventerreinen. Dit wordt bovendien ook bevestigd door de bodemkaart. Het terrein kent zelf een vrij vlak hoogteverloop rond ca. +19,4 en +19,6m TAW. Er is geen beduidend hoogteverschil waar te nemen. Wel is duidelijk de hoger gelegen Bell-Telephonelaan te zien als een scherpe grens aan de noordelijke rand. Het niveau neemt daar ca. 1 tot 1,5m toe. Bodemkundig kan een matig droge lemig zandbodem met dikke antropogene humus A-horizont en gevlekte textuur B-horizont verwacht worden.

Recent werden bij enkele (grootschalige) onderzoeken iets ten zuiden van het plangebied, aan de overzijde van de E313, meerdere sites uit de ijzertijd, de vroeg-Romeinse periode en de volle en late middeleeuwen aangetroffen. Hierbij werden geen aanwijzingen gevonden voor in situ bewaring van steentijd artefactensites.

Er zijn geen grootschalige bodemingrepen gekend die op het terrein hebben plaatsgevonden, waardoor het archeologisch bodemarchief een goede bewaring zal hebben. Gezien de resultaten van de recente onderzoeken ten zuiden, en de ligging in het oude gehucht Liessel, heeft het plangebied een verhoogde archeologische sites met grondsporen uit de metaaltijden, de Romeinse periode, de middeleeuwen en de nieuwe tijd. Naar steentijden toe geldt er geen verhoogde verwachting voor het plangebied, het bestaat hoofdzakelijk uit matig droge lemige zandgronden met plaggen. Door het steken van plaggen is doorgaans de originele bodemopbouw volledig verspit en zijn mogelijke steentijdsites niet langer meer in situ maar ex situ aanwezig.

In eerste instantie zullen enkele voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd worden. Hierbij zullen de twee bosjes in het noorden en het westen gerooid worden. Vervolgens wordt het plangebied bouwrijp gemaakt en omgevormd tot een bedrijventerrein. Er worden 3 gebouwen op het terrein opgetrokken, die ontsloten worden via een lusvormige wegenis die uitweg heeft naar de straat Liessel in het oosten. Rond de wegenis worden parkeerplaatsen voorzien. Ten zuiden van de gebouwen worden meerdere wadi's en een afwateringsgracht aangelegd. In de bouwrijpe zones naast de omliggende wegen worden groenzones voorzien. De geplande werken, o.a. funderingen, nutsleidingen, werfverkeer, aanleg parking, groenzones, wadi's, gracht, ... zullen een bodemimpact hebben op het volledige terrein. Er kan uitgegaan worden van een algemene bodemverstoring van 60 à 80cm diep, met plaatselijk diepere ingrepen voor funderingen en nutsvoorzieningen.

Het plangebied heeft een verhoogde archeologische verwachting, maar op basis van het bureauonderzoek alleen niet kan bepaald worden of er al dan niet een archeologische site aanwezig is. De geplande werken hebben een impact op het volledige plangebied en kunnen hierbij het archeologisch erfgoed beschadigen. Verder vooronderzoek zal relevante kenniswinst opleveren voor de archeologische ontwikkeling van de regio, waarvan het belang recent werd aangetoond. Er dient dus een verder vooronderzoek uitgevoerd te worden, in uitgesteld traject, na de rooiwerken.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden hieronder behandeld.

2. Administratieve gegevens en afbakening

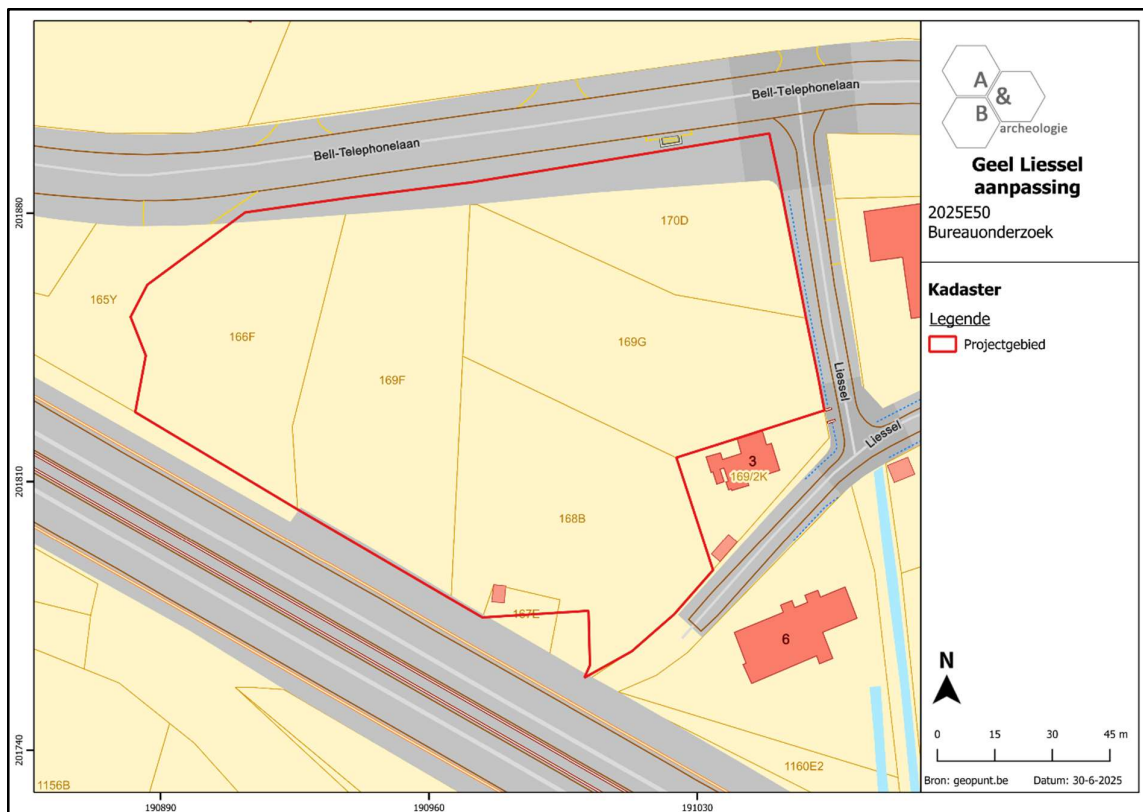
Locatiegegevens: provincie Antwerpen, Geel, Liessel en Bell Telephonaan

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 190840,33 en Y: 201755,37; X: 191104,94 en Y: 201904,31

Oppervlakte plangebied: 15 791m²

Kadastergegevens: Geel, afdeling 5, sectie M, perceel 166F, 167E (deel), 168B (deel), 169F, 169G, 170D

Het plangebied komt volledig in aanmerking voor verder vooronderzoek.

Figuur 1 Plangebied aangeduid op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Hoe is de bodemopbouw
- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn de sporen te linken aan de resultaten van de recente onderzoeken die ten zuiden van het terrein hebben plaatsgevonden?
- Zijn er sporen aanwezig die in verband kunnen gebracht worden met het ontstaan en de ontwikkeling van het gehucht Liessel/Lieselt?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap? Hoe is de bodemopbouw?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dient te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

- Randvoorwaarden

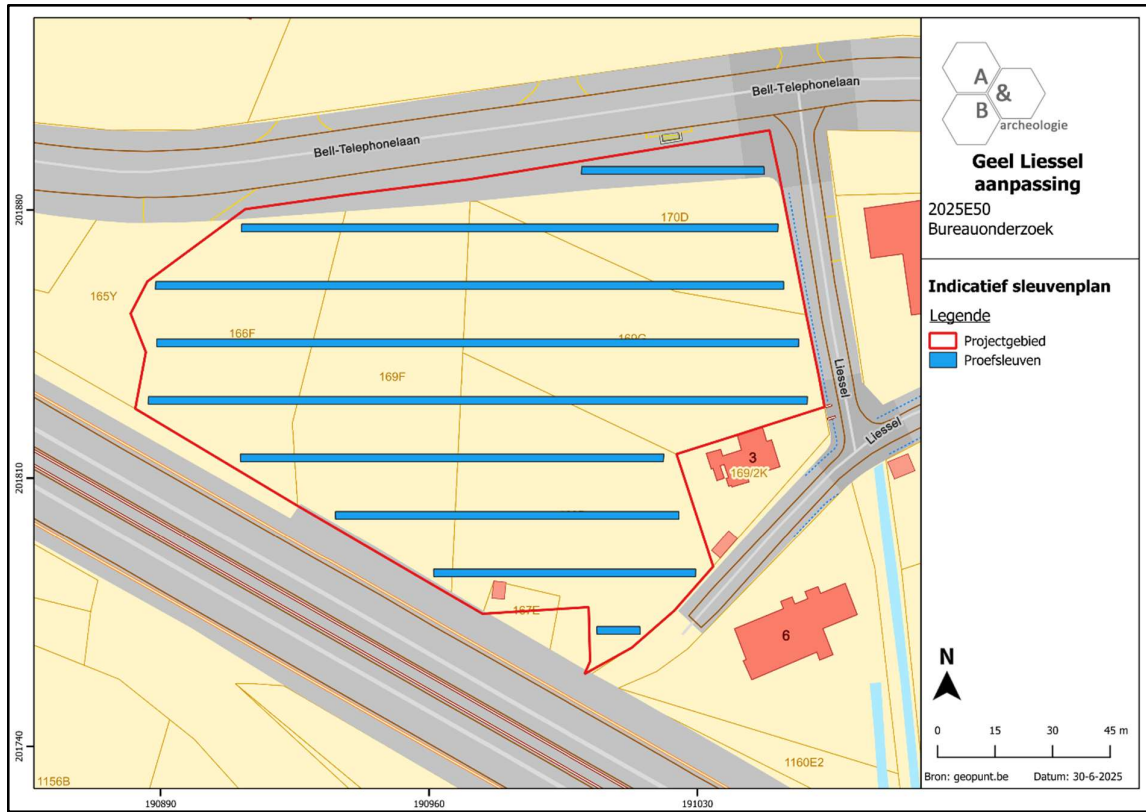
Het verder vooronderzoek kan pas aanvatten na het rooien van de bosjes. Hierbij is het van belang dat de bodemingrepen tot een minimum beperkt blijven en dat er bvb. geen stronken uitgetrokken of gefreesd worden. Op die manier wordt vermeden dat er niet-gedocumenteerd archeologisch erfgoed beschadigd geraakt. De stronken en het wortelgestel kunnen pas verwijderd worden indien het vooronderzoek heeft aangetoond dat er geen archeologische site aanwezig is, of – indien er wel een site aanwezig is – tijdens/na een eventuele opgraving van het terrein.

- Proefsleuvenonderzoek

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. De sleuven zijn georiënteerd volgens de lengterichting van het plangebied. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel 1579m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel 395m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters, zodat in totaal zo 12,5% oftewel 1974m² onderzocht wordt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 2 Indicatif sleuvenplan (blauw) geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 100 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op zandgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.